

ВИСНОВОК

наукового керівника на дисертацію Федорової Анни Олегівни
«Розширення підходів до встановлення складу природних геміклональних популяційних систем гібридогенного *Pelophylax esculentus complex*»,
що подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 091 Біологія

Анна Олегівна Федорова захистила у 2018 році Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, отримала повну вищу освіту за спеціальністю Біохімія та здобула кваліфікацію «магістр біології, біохімія» (диплом магістра з відзнакою). У 2018 році вступила до аспірантури Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна за спеціальністю 091 Біологія. Вільно володіє українською та англійськими мовами.

Ще під час навчання у бакалавраті та магістратурі Анна Олегівна показала себе як успішна та енергійна студентка. Вона брала участь в українських та міжнародних олімпіадах, конкурсах наукових робіт та турнірах студентів, виступала у ролі організатора міжнародних студентських конференцій.

Один з напрямків досліджень біологічного факультету Каразінського університету — вивчення різноманіття представників гібридогенного комплексу зелених жаб (*Pelophylax esculentus complex*). Анна Олегівна залучилася до цієї діяльності під час польової практики бакалаврів II курсу з зоології хребетних, та зберігала зацікавленість у дослідженнях цієї теми протягом свого подальшого навчання. Роботи студентки стосувалися пошуку відмінностей між криками вивільнення різних представників зелених жаб та використанню електрофорезу ізоферментів для визначення видової приналежності яйцеклітин міжвидових гібридів зелених жаб.

Анна Олегівна показала себе успішним організатором. Вона була секретарем міжнародних наукових студентських конференцій, організовувала дослідницьку роботу студентів молодших курсів, у тому числі — на навчально-польовій практиці у Гайдарах. Вона здатна не лише засвоювати нові знання, а й організовувати їх ефективну передачу менш досвідченим дослідникам.

Тема дисертаційного дослідження Анни Олегівни є актуальною. Східна Україна є регіоном надзвичайного різноманіття представників гібридогенного комплексу зелених жаб (*Pelophylax esculentus complex*). Тут поширені різні, у тому числі унікальні типи геміклональних популяційних систем цього комплексу. Анна Олегівна приєдналася до досліджень цієї парадоксальної групи тварин. Її робота починалася з територій Харківської, Донецької та Луганської областей, а потім розширилася й до інших регіонів України (як-от Львівської та Київської областей), а також до інших регіонів Європи.

У 2020 році Анна Олегівна отримала персональний грант та пройшла міжнародне стажування в університеті Коменського в Братиславі (Словаччина, 05.10- 05.12.2020). У ході цього стажування вона провела молекулярно-біологічні дослідження унікального матеріалу, що став результатом польових досліджень, а також пуголовків, які були отримані від схрещувань у напівштучних умовах. Ці дослідження принесли надзвичайно цікавий матеріал, що стосується складу природних геміклональних популяційних систем зелених жаб та характерних механізмів їхнього відтворення.

Встановлення складу геміклональних популяційних систем зелених жаб у багатьох випадках перетворюється на головоломку, для розв'язання якої неефективні жодні шаблонні підходи. У ході досліджень Анни Олегівни вона отримала унікальний досвід, що дозволяє не лише отримати нові знання щодо популяційних систем жаб, а й оцінити ефективність та

застосованість самих методів, що використовувалися для досліджень. Саме з цим пов'язана спрямованість дисертації Анни Олегівни.

Під час розгортання бойових дій на значній частині України внаслідок повномасштабного нападу Російської Федерації Анна Олегівна тимчасово покинула нашу країну. Її працевлаштуванню за межами України допомогли наукові зв'язки, що виникли в неї внаслідок досліджень зелених жаб. Зараз вона працює в лабораторії генетики риб Інституту фізіології та генетики тварин Чеської академії наук (с. Лібехов, Чеська Республіка). Її сучасна робота допускає продовження досліджень різноманіття зелених жаб. Втім, наслідком змін у можливостях для досліджень, що були пов'язані з війною, стала необхідність для Анни Олегівни уходити у академічну відпустку з аспірантури у Каразінському університеті з 2022 по 2023 рік.

На даний час Анна Олегівна Федорова є зрілою дослідницею, яка здатна планувати та виконувати самостійні дослідження та працювати у колаборації з іншими науковцями. Вона проявила себе як успішний організатор наукових заходів. Результати її досліджень оприлюднені у достатній кількості наукових публікацій (що суттєво перевищує необхідний мінімум), неодноразово презентувалися на українських та міжнародних наукових конференціях.

Вважаю, що наукова складова індивідуального плану Анни Олегівни Федорової виконана повністю та на високому рівні, підтримую надання її роботи до захисту.

Науковий керівник, доктор біологічних наук, професор,
професор кафедри зоології та екології тварин
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Дмитро ШАБАНОВ

Підпис Дмитра Шабанова засвідчую.

Начальник відділу кадрів
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Олена ГРОМИКО